

Eli Heimans

Henk Lubberding

Duikend in de historie van de KNNV kwam ik natuurlijk Eli Heimans tegen, een van de oprichters. Nieuw voor mij was, dat hij het levenslicht zag in Zwolle en daarna naar Amsterdam verhuisde. Tot zover een parallel met mijn leven. Het enige dat ik ooit heb opgericht was op de middelbare school de BIBOH (De Bond tot het In stand houden en Bevorderen van het Onvoldoendes Halen). Wat een verschil met de tomeloze energie van Heimans! Maar hij was niet de enige in die tijd. Hadden de mensen honderd jaar geleden meer tijd hiervoor? Geen radio en tv, geen sociale media, geen sportactiviteiten, geen computers, geen eigen tuin, geen etc....

Tuinbericht 6: Muskuskruid

Henk Lubberding

Lang niet alle vrienden en kennissen die we onze tuin laten zien, hebben interesse in onze manier van tuinieren. Verbijstering stralen ze uit, wanneer wij enthousiast vertellen over het muskuskruid (*Adoxa moschatellina*). Toegegeven, het is vrij onooglijk met zijn groenige bloempjes. In onze tuin breidt het zich, na een moeizame start, het laatste paar jaar gestaag uit. Het staat blijkbaar op de juiste plek: matig beschaduwde, matig vochtige. Gezien de verspreiding door onze tuin zou het zich via wortelstokjes, maar ook generatief kunnen vermeerderen. Als bestuivers treden voornamelijk vliegen op die afkomen op de aaslucht van de bloemen. De vruchten worden door de plant op de grond afgezet, waarna slakken voor de verspreiding zorgen.

Muskuskruid (Henk Lubberding)

De kop eraf!

Johan Vos

Plantenwerkgroep - Inventarisatie za 29 maart 2014 - hok KM 305755
Aanwezig: Anke de Bruyn, Annet de Jong, Johan Vos en Joke de Ridder

Eindelijk was het dan zover, de eerste officiële plantenzoektocht van dit jaar vond plaats op zaterdag 29 maart. Annet, Anke, Joke en ik werden blij verrast door zomerse temperaturen en een voor deze tijd van het jaar ongekende hoeveelheid bloeiende plantensoorten. Rondfladderende Citroentjes,

het witte lint van Deens lepelblad (Johan Vos)

Kleine vossen en Kleine koolwitjes completeerden het beeld. We begonnen bij het fietstunneltje (Vernispad) onder de Oostweg. Opvallend was het witte lint van Deens lepelblad dat de bermen van de Oostweg omzoomde. De plantjes

stonden zelfs in de voegen van de tegels bij het daar aanwezige bushokje. Dit jaar is dit, ondanks de winter die maar niet wilde komen, een beeld dat je bijna overal in de regio ziet. Verder uiteraard alle

Typische voorjaarsplantjes als Vroegeling, Kleine veldkers, Zandhoornbloem en Zandraket. Maar op warme plaatsen ook bijna bloeiende margrietten, Jacobskruid, Gewone rolklaver, Glanshaver e.d. Daarna met de fiets richting Weleda gefietst om daar een aantal “garden escapes” te betrappen.

Weleda is een bedrijf dat verantwoorde cosmetische producten maakt en daarvoor een grote kruidentuin in gebruik heeft. In een openbare groenstrook die grenst aan deze tuin troffen we Daslook, Maarts viooltje en Vingerhelmbloem aan. Er tegenover, tegen een hek Stinkende gouwe met gevulde bloemen en om de hoek een al gemaaid gazon vol Draadereprijs. Ook hebben we gekeken op de oude landscheidingskade (de grens van Zoetermeer), omdat daar in een ver verleden een aantal bijzondere soorten voorkwam. Het beeld van nu was een totaal verruigde strook waarin dit najaar nog slootbagger was gedumpt en die blijkbaar(?) al jaren niet meer gemaaid wordt. Verderop tussen de bodembedekkers vonden we de Gewone melkdistel in volle bloei. Vervolgens besloten we om nog een stukje kleurenbuurt tussen de Paletsingel en de Zuidweg “mee te nemen”. Daar in een parkje o.a. Italiaanse aronskelk, wederom Maartsviooltje en een grote groep tijlpende mussen! In het gemaaid gras rondom de bomen Klein kaasjeskruid en verder natuurlijk een hele reeks typische straatplantjes zoals Schijnpapaver, Rode spoorbloem en Gehoornde klaverzuring. En dan helemaal aan het eind van de tocht had de natuur

Kandelaartje (Joke de Ridder)

Dat is genieten (voorbijganger)

toch nog iets leuks voor ons in petto. Helemaal aan de rand van ons kilometerhok in een brede voeg aan de rand van een garagebedrijf troffen we een drietal Kandelaartjes (*Saxifraga tridactylitis*) aan! Deze minuscule plantjes staken boven een reeks andere miniplantjes uit en vielen op door hun rode kleur. Het moet een merkwaardig gezicht zijn geweest om drie volwassen mensen op de knieën met de neus op de grond te zien voortkruipen. Met de ontdekking van weer een nooit eerder in Zoetermeer waargenomen plantensoort gingen we naar het winkelcentrum bij het Hertenspark. Daar sloten we de ochtend af met een kopje cappuccino. Voor

deze locatie was gekozen om het daar aanwezige Knikkend vogelmelk te kunnen zien bloeien. Dat laatste was echter (nog) niet het geval. De kop was er af!

Zaaien van bloemrijke mengsels

Fred Reeder

De Meerzichtlaan (Fred Reeder)

Degenen die dit jaar over de Meerzichtlaan rijden zal het wel opgefallen zijn. De bijna overdadige hoeveelheid plantensoorten, ‘onkruiden’ zo u wilt, die er in de bermten bloeien.

Dat er was ingezaaid is duidelijk en het was volgens de gemeente gedaan om het aanzien van de laan, nu de populieren gerooid en vervangen zijn door koningslinden, wat op te vrolijken.

Als je naar de soorten kijkt, dan vallen vooral de voor Zoetermeer aparte soorten op. Zo zag ik in de gauwigheid

Knopherik of Radijs (lastig van elkaar te onderscheiden), Groot streepzaad (hier en daar meer dan 1

m. hoog), Wede (isatis tintoria), een plant waar vroeger een blauwe verfstof aan werd onttrokken en de wegdistel. (Inmiddels, 6 juni, staan er nu tientallen wegdistels van meer dan 1 meter hoog zie foto's op pagina 14).

Verder ook veel één jarigen als Korenbloem, Gele ganzenbloem, divers kamille en Bolderik. Voor dit soort omgewoelde bermen moeten we als PWG toch wel in de gaten houden hoe lang geleden een dergelijke berm met wat is ingezaaid. Nieuwkomers in Zoetermeer moeten eerst bewezen hebben dat ze zich kunnen handhaven onder de typisch Zoetermeerse omstandigheden als een bodem, rijk aan voedingsstoffen en het daaraan aangepaste hooilandbeheer. Pas als ze langer dan 3 jaar hebben overleefd worden ze langzamerhand interessant voor de plantenwerkgroep.

Wede (Johan Vos)

Maar dat mag de pret niet drukken. Het is het aanzien van de bermen meer dan waard en veel mooier dan al die groene grasstroken in andere gemeenten.

De Meerzichtlaan (Fred Reeder)

De nu uit verkeersveiligheid oogmerk gemaaide stukken laten dat duidelijk zien.

Voorjaarslezing "Breng meer leven in je tuin!"

Henk Lubberding

Op woensdagavond 9 april vond de jaarlijkse voorjaarslezing op het Stadhuis plaats, georganiseerd door de gemeente Zoetermeer, in samenwerking met IVN, KNNV, Vogelwerkgroep en Groei en Bloei. Na het welkomstwoord door Winfried van de Meerendonk vertelde stadsecoloog Hendrik Baas iets over de Groentrilogie. Het gaat om drie groene nota's: de Groenkaart, het Bomenbeleidsplan en de Visie biodiversiteit waarin het gemeentelijk groenbeleid voor de komende tijd is vastgelegd. Natuurlijke tuinen, het onderwerp van vanavond, passen daar natuurlijk uitstekend bij.

Dik Vonk aan het woord (Johan Vos)

Onder het motto Tegel eruit, plant erin kondigde Ria Hoogervorst (Groei en Bloei) de Nationale Tuinweek aan die dit jaar plaats vindt van 14 tot 21 juni; dit jaar kunnen natuurlijke tuinen in de wijk Dorp bezichtigd worden.

Na de pauze was het woord aan Dik Vonk, gepensioneerd stadsecoloog van Haarlem en enthousiast pleitbezorger van natuurlijke tuinen.

Onder de titel *Breng meer leven in je tuin* liet hij zien dat, nu de gemeenten noodgedwongen een stapje terug moeten doen, bewoners juist een stap vooruit kunnen zetten. Door een goede keuze van soorten planten en struiken kan men veel plezier beleven aan vlinders, hommels, vogels en andere kleine dieren in de eigen tuin. Voor de aanwezigen had zijn presentatie nog wel langer mogen duren.

Boerderij 't Geertje
Henk Lubberding, bijschrift Johan Vos

Plantenwerkgroep - Inventarisatie za 12 april 2014 – hok KM304745

Aanwezig: Johan Vos, Anke de Bruyn, Marja Kreike, Henk Lubberding en Fred Reeder

Eigenlijk hoort het niet bij ons gebied, want geitenboerderij 't Geertje van Wim van Rijn ligt in Zoeterwoude, maar van hem kwam het verzoek om zijn terrein te inventariseren.

Met doorweekte schoenen (Fred Reeder)

Op zaterdag 12 april, op een prachtige voorjaarsmorgen, meldden Johan, Fred R, Anke, Marja en Henk zich om 10.00 uur bij de eigenaar. In 1982 is Van Rijn gestart met zijn huidige activiteiten en sinds 2000 zijn deze activiteiten puur biologisch. Het terrein bestaat uit drie delen: grasland, bosjes en een rietkraag, die we afzonderlijk hebben geïnventariseerd. Het grasland wordt drie keer per jaar gemaaid en veel bijzonders was er niet te zien (wel te voelen, want binnen vijf minuten hadden we allen natte voeten); het stond vol met planten die een regelmatige bemesting suggereren. Maar toch: bij een van de poeltjes een kievitsbloem

(*Fritillaria meleagris*)! De bosstukjes waren aanzienlijk interessanter en bloemrijker: Vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea*), Roze winterpostelein (*Claytonia sibirica*), Dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*), Gevlekte dovenetel (*Lamium maculatum*) en Donkere ooievaarsbek (*Geranium phaeum*). De laatste twee waren volgens van Rijn "ontsnapt" uit een aanliggende tuin. Verder veel zwarte els (*Alnus glutinosa*) met elzenhaantjes (*Agelastica alni*) en een vossenhol(?). Ook de rietkraag, die niet wordt gemaaid, was

Elzenhaantje (Fred Reeder)

de moeite waard met Watermunt (*Mentha aquatica*), Gele lis (*Iris pseudacorus*), Wolfspoot (*Lycopus europaeus*), Grote valerian (*Valeriana officinalis*) en Pluimzegge (*Carex paniculata*).

Pluimzegge (Fred Reeder)

Bijschrift: op zaterdag 10 mei kregen we bericht van Wim van Rijn dat er binnen afzienbare tijd gemaaid zou gaan worden. Om die reden zijn Joke, Tilly, Wim en Johan op woensdagmorgen 14 mei nog een keertje naar de nu volop bloeiende grassen wezen kijken. Opvallend t.o.v. ons

eerdere bezoek was het nu op alle natte plekken herkenbare Mannagras (*Glyceria fluitans*). Verder veel Italiaans raigras (*Lolium multiflorum*) en veel fors uit de kluiten gewassen Ruw beemdgras (*Poa trivialis*). Maar wat vooral opviel is toch de sterk overheersende aanwezigheid van Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*)!

Op herhaling in de Balij

Fred Reeder

Plantenwerkgroep - Inventarisatie donderdag 25 april 2014 – hok KM 305751

Aanwezig: Wim de Liefde, Joke de Ridder, Anke de Bruyn, Fred Janssen en Fred Reeder

Op de eerste donderdag avond van het seizoen 2014 (25/4) verzamelden we bij de ingang van het Balijhoeve aan het Kurkhout. Daar vandaan wandelden Wim, Anke Fred J, Joke en Fred R naar het gebied dat bekend staat als de Balij. Goed beschouwd valt dit buiten het grondgebied van de gemeente Zoetermeer. Er was deze avond ook een gaste uit Pijnacker, H el ene Everwijn, die met ons meeliep. Zij volgt natuurgidsen cursus van het IVN en heeft "de Scheg", een moeraszone in de Balij,

Daslook (Fred Reeder)

als onderzoeksgebied. Daar deze zone aan ons gebied voor deze avond grenst, hoopte zij wat van de in dit gebied voorkomende plantensoorten te leren kennen. In 2009 hebben we hier ook een inventarisatieronde gelopen. Die werd toen in de agenda aangeduid als Grand Canal Balijbos. De toen net gepote beukenrij op de zichtlijn richting de nieuwe kerk van Delft is al aardig gegroeid. Wilgen aan het eind van de beukenrij voorkomen dat je de toren van Delft nog kan zien. Het effect van een zichtas wordt hier wel door verstoord. In 2009 bezochten we dit gebied in juli zodat we de soortenlijst van toen niet zo gemakkelijk kunnen

vergelijken met die van nu. De resultaten van een tweede bezoekavond, die gepland is op 31 juli, zouden hiervoor beter in aanmerking kunnen komen.

De gevolgde route voerde deels door het links (kijkend richting Delft) van de watergang liggende bos. Daar werd heel veel Daslook gevonden. Soms enige planten, soms heel veel planten tot meters grote vlakken aaneengegroeid. In het kader van het project om de beschermde plantensoorten in Zoetermeer in kaart brengen worden de locaties van deze planten met behulp van de GPS-coördinaten vastgelegd. De daar onder de bomen aanwezige varens waren moeilijk op naam te brengen, tenminste voor de deze avond aanwezige leden. Aan de hand van de foto's, de ecologische flora en wat zoeken in voorgaande edities van het kwartaalbericht denk ik dat het vooral veel

Mannetjesvaren (Fred Reeder)

Bij de blauwe brug (Fred Reeder)

mannetjesvaren was. Voor het overige was het een avond als alle avonden in de lente. Heerlijk buiten wandelen begeleid door fluitende vogels en Wim die dit keer het strepen voor zijn rekening nam. Madeliefje, Paardenbloem, diversen hoornbloem- en zuringsoorten werden op de lijst gezet. Bij het water nog geen spoor van de zomersoorten die in 2009 gevonden zijn maar wel Watermunt en Lisdodde (van de laatste is nog niet met zekerheid vast te stellen of het de grote of de kleine is) en Haagwinde. De Gewone dotterbloem die je hier wel zou verwachten was er echter niet. Wim vond tussen de grote vossenstaarten ook nog een paar duistplanten. Maar het werd al snel donkerder en dus

werden de fietsen weer opgezocht.

De nieuwe website van de KNNV Zoetermeer

Wim de Liefde en Fred Reeder

Op het moment dat dit in de Nieuwsbrief staat, zal het overzetten van de data van de oude naar de nieuwe website nog niet helemaal zijn afgerond. Het totaal bestand aan foto's van planten en paddenstoelen moet met de hand in de tabellen worden ingevoerd.

Neem voor het resultaat tot nu toe eens een kijkje op www.knnv.nl/zoetermeer en we hopen dat ook u deze nieuwe Zoetermeerse KNNV website een stuk aantrekkelijker vindt.

Alle informatie over de vereniging, planten en paddenstoelen werkgroepen en dergelijk is al helemaal up to date. Informatie over lidmaatschappen en formulieren om je als lid in te schrijven zijn via de landelijke site geregeld op afdelingsniveau.

Bij de paddenstoelen en planten info kan het zijn dat wanneer u op een bepaalde soort klikt u nog een afbeelding krijgt van de oude website. Maar dat zal steeds minder gaan voorkomen.

Als beheerders (Wim en Fred) nemen we toch wel met enige weemoed afscheid van de oude website. Zie de hiernaast staande afbeelding van de oude startpagina

We hebben een overzichtelijker menu structuur gekregen; die ziet u op alle pagina's. Het belangrijkste Zoetermeerse KNNV nieuws staat bovenaan op onze startpagina, opgevolgd met fleurige illustraties.

Om inspiratie op te doen, is hier en daar eens rond gekeken op de websites van andere KNNV afdelingen. Daarbij valt het op hoe weinig tekst wij direct op onze website hebben. Dat wordt gecompenseerd door de Nieuwsbrieven en de 'oude' Kwartaalberichten die te vinden zijn onder Publicaties.

De Kwartaalberichten staan nu in een link naar de persoonlijke website van Taeke de Jong. En worden getoond in -even technisch- een zogenoemd iFrame, zo is het net of het helemaal onze website is. De nieuwsbrieven zijn als pdf in te zien.

De soortenlijsten voor planten, paddenstoelen en libellen zijn weer opgenomen als voorheen en verwijzen nog steeds naar de foto's van de soorten voor zover wij daarover beschikken. Hierbij is bij de planten en de paddenstoelen iets nieuws ingevoerd. De soorten op die lijsten linken nu niet meer door naar pagina's van afzonderlijke planten en paddenstoelen, maar de foto's van de planten staan nu per familie en die van de paddenstoelen per groep overzichtelijk bij elkaar. Zo kun je heel mooi overeenkomsten en verschillen zien.

In de toekomst zullen er onder de planten foto's ook aanvullende gegevens vermeld gaan worden. Google Maps zorgt voor prachtig kaartmateriaal, dat is gebruikt als toegang voor de lijsten met plantensoorten per KM-hok. Er wordt hard aan gewerkt en het zal nog wel even duren voordat het is afgerond maar we hopen dat u er veel plezier aan zult beleven.

Excursie bloemrijke bermen

Fred Reeder

Op zaterdagmorgen 17 mei reden Joke de Ridder en Fred Reeder met heerlijk weer op de fiets door het Balijpark en de drooggemaakte grote polder naar het eilandje van Ome Niek. Het doel van deze fietstocht was een excursie in het kader van het project bloemrijke bermen (zie nieuwsbrief nr. 6). Aletta van der Zijden ontving ons met koffie en gebak (Joke en ik natuurlijk niet) op het terras van het restaurantje om de stand van zaken over dit project door te nemen en de excursie in te leiden.

In grote lijnen komt het erop neer dat Aletta nog 1.5 maand het project begeleidt en dan overdraagt aan de gemeenten die verenigd zijn binnen het samenwerkingsproject Wijk en Wouden. Voor die tijd moeten de deelnemers (de PWG Zoetermeer in ons geval) zijn ingelicht over het stuk berm waarvan de bedoeling is dat het minimaal 1 keer per jaar gemonitord wordt. Zoals bekend hebben wij al eerder hiervoor twee stukken aangewezen die grenzen aan Zoetermeer. Tijdens de PWG startavond is besloten dat wanneer de vraag om medewerking concreet is we actie zullen ondernemen over wie, wat waar en wanneer. Zover is het nu dus nog niet, maar dat zal niet lang meer duren.

Voor wat betreft de excursie. Die was bedoeld om te laten zien op welke wijze een stuk berm straks gemonitord moet worden. Met het kleine groepje, want het waren slechts 8 deelnemers plus Aletta en een mevrouw van de "groene motor" (zie wederom nieuwsbrief nr. 6) zijn we vanaf de parkeerplaats bij restaurant de Knip gewandeld naar de oevers van de vogelplas "Starrevaart".

De excursie groep (Fred Reeder)

Begeleid door de vrolijke zang van rietvogeltjes als Kleine karekiet, Rietzanger, Snor en Blauwborst werd een strook berm afgemeten van 2 meter breed en 50 meter lang. Hierbij moet er op gelet worden dat dit zoveel mogelijk één biotoop omvat. Vervolgens worden de soorten die zich binnen deze strook bevinden aangestreept op een lijst. Wanneer de gehele strook in kaart is gebracht, wordt vervolgens per aangetroffen soort het percentage voorkomen vastgesteld. Dit alles volgens een door Aletta aangeleverd protocol/streeplijst.

Een aantal oudere leden van de plantenwerkgroep zal dit bekend voorkomen want jaren geleden hebben we een dergelijk project in het Buytenpark gedaan. Na zo'n 2,5 uur waren we aan het eind gekomen van deze leerzame exercitie. Evenals bij de plantenwerkgroep kwamen hier bij diverse soorten (veel grassen) weer de bekende discussies op gang. Dan blijkt dat er nog veel meer ezelsbruggetjes bestaan dan die wij binnen de PWG af en toe te berde brengen.

Een schitterende lente-avond aan de Benthuizerplas

Tilly Kester

Plantenwerkgroep - Inventarisatie donderdag 15 mei 2014 - hok KM305812

Aanwezig: Marja Kreike, Wim de Liefde, Joke de Ridder, Johan Vos, Anke de Bruyn, Fred Reeder en Annet de Jong

Donderdag 15 mei stonden de oevers van de Benthuizerplas op het programma. De gemeente laat dit jaar diverse natuuronderzoeken bij de Benthuizerplas uitvoeren en heeft de plantenwerkgroep gevraagd om de planten in een strook van 5 m. vanaf de oever te inventariseren. We (Anke, Fred R, Johan. Joke, Marja, Wim en ik) zijn gestart bij het begin van het Vestingpad. Annet kwam ons wat later vergezellen.

De visdiefjes vlogen af en aan boven de plas en de kokmeeuwen maakten vrijwel de hele tijd een enorm kabaal. Gele lissen bloeiden volop aan het water en de rode klaver stond pleksgewijs massaal te bloeien. Tijdens het zoeken hoorden we de kleine karekiet in het riet zingen.

Benthuizerplas (Fred Reeder)

We vonden diverse orchideeën van de soort *Dactylorhiza majalis* maar zoals altijd was het weer moeilijk om de exemplaren definitief bij de ondersoort Brede (subsp. *majalis*), dan wel Rietorchis (subsp. *praetermissa*) in te delen. In deze tijd van het jaar kom je veel mengvormen tegen (met open ringen en breed blad). Deze exemplaren werden als *D. majalis* genoteerd waarna de GPS-coördinaten werden bepaald.

Johan vertelde dat er in de Heukels flora (23ste druk) verschil wordt gemaakt tussen de Smalle en de Vergeten wikke. Wellicht hebben we in Zoetermeer vooral te doen met de fors uit de kluiten gewassen Vergeten wikke. Smalle wikke heeft duidelijk smallere

Detail Blauwe waterereprijs
(Annet de Jong)

deelblaadjes i.v.m. de Vergeten wikke. Het verschil tussen het Akkervergeet-mij-nietje (behaarde plant met lange afstaande vruchtstelen) en Veelkleurig vergeet-mij-nietje (behaarde plant met korte vruchtstelen en kleine bloemen die van lichtgeel naar bleekblauw verkleuren, de bloemkroon steekt buiten de kelk).

Planten die thuishoren in een dergelijke oever zijn Watermunt, Gewone engelwortel, Koninginnenkruid en een Moerasvergeet-mij-nietje. Bij een uitgetrapte plek aan de oever vonden we Blauwe waterereprijs (*Veronica anagallis-aquatica*), de eerste vondst in Zoetermeer, en iets verderop Beekpunge. Dankzij de zeer vroege lente stonden Margriet en

Blauwe waterereprijs (Johan Vos)

Knoopkruid al volop in bloei.

Klutenpaar met jongen (Tilly Kester)

De bedoeling was om een heel rondje om de plas te maken, maar alleen de westkant van de plas nam al bijna de hele avond in beslag. Toen we eenmaal het stuwteje aan de noordkant gepasseerd waren, zijn we iets meer doorgelopen totdat we bij de eilandjes kwamen. Daar stonden we stil om met hulp van Marja's verrekijker 2 kluten met 3 piepkleine jonkies te bewonderen. Iets verderop hoorde Marja nog zo'n leuke vogel. De snor, want die was het, hebben we uiteindelijk kunnen spotten terwijl ie flink zat te snorren in het riet. Een geluid dat je niet gauw meer vergeet!

Maar we waren voor de planten gekomen. De oogst van deze avond bedroeg 85 soorten.

Nieuwe rubriek:

De actualiteit met een natuurhistorische bril bekeken

Johan Vos

Door mijn meer dan 30-jarige werkervaring als stadsecoloog in dienst van de gemeente Zoetermeer wordt mij regelmatig gevraagd naar het natuurhistorisch verleden van deze groene gemeente. Om die reden zal ik in elke Nieuwsbrief een natuuronderwerp belichten met mijn natuurhistorische bril op. (tekening Marianne Ketting)

Slechtvalken hebben, na 15 jaar de stadhuistoren ontdekt

Annette van der Velden van de Gemeente schreef op 9 april aan de Vogelwerkgroep Zoetermeer: "ik werk op het gemeentehuis en zie de laatste paar weken met name 's ochtends een koppel roofvogels zitten en vliegen bij de toren. Ik denk torenvalkjes. Zou het kunnen dat ze ergens op het dak een nest hebben?" Daarop constateerde de huidige stadsecoloog Hendrik Baas dat het niet om torenvalken maar waarschijnlijk om slechtvalken ging. Winfried ging met telescoop polshoogte nemen en constateerde dat het om een juveniel vrouwtje in jeugdkleed ging die gepaard is aan een adult mannetje. Broedsucces wordt dit jaar nog niet verwacht, maar de valken zijn bijzonder plaats trouw en grote delen van de dag op de toren aanwezig.

Slechtvalken zijn spectaculaire vogels waar het momenteel steeds beter mee gaat. Ze broeden in Nederland pas sinds 1990 jaarlijks op hoge plekken. In 2012 werden tenminste 112 broedparen geteld (bron: Werkgroep Slechtvalk Nederland). Slechtvalken zijn de snelste vliegers ter wereld die in duikvlucht zo'n 350 km/uur kunnen halen. Maar hoe zat het ook alweer met dat vroegere slechtvalkenproject?

De schrijver dezes met de Dik Vonk die de lezing gaf (archief Johan Vos 1989)

In 1999 had de Vogelwerkgroep een plan gemaakt om een slechtvalkenkast op het stadhuistoren te hangen met daarin een webcam. Het Stadsnatuurplan was in januari van dat jaar door de

gemeenteraad vastgesteld en er was wat subsidie beschikbaar voor natuur bevorderende initiatieven vanuit de bevolking. Winfried van Meerendonk, de hedendaagse voorzitter van de Vogelwerkgroep, nam contact met mij op om hierover te komen praten. Een in die tijd uniek idee waar we als gemeente mee zouden kunnen scoren. Het zou de eerste nestkast met webcam in Nederland zijn! Winfried had bij dat gesprek foto's van een mooi voorbeeld uit Amerika meegebracht. Zelf had ik wat collegae-ambtenaren uitgenodigd die overtuigd moesten worden. En dat viel helemaal niet mee! Er volgden gedurende een half jaar nog vele gesprekken op het stadhuis met als resultaat dat er uiteindelijk toestemming kwam om een valkenkast op de hangen. Arie Koot, indertijd prominent lid van de Vogelwerkgroep heeft de kast getimmerd en zelf opgehangen. Het plaatsen van een webcam stuitte echter op onoverkomelijke bezwaren. Er moest een speciale computer en een nieuwe kabel naar de top van de toren komen. Maar waar het uiteindelijk definitief op stuk liep was dat er een verantwoordelijk ambtenaar moest komen die door de jaren heen zou zorgen dat de webcam goed bleef functioneren! Daar was het gemeentelijk apparaat niet op ingesteld. In het Jaarverslag 2000 van het Stadsnatuurplan waren we nog vol goede moed, hieronder een citaat:

“Zoals het er nu naar uitziet wordt begin 2001 de webcam bij het roofvogelnest geplaatst. We wachten met spanning de eerste beelden af. Het eerste seizoen heeft overigens nog geen broedresultaat opgeleverd”

De jaren daarna bleef de kast opvallend leeg, soms werden er kauwen gesignaleerd. Regelmatig werd ik door collegae geplaagd met de opmerking “waar blijven die valken nou Johan?” Soms was ik er wel gelukkig mee dat die webcam er nooit gekomen is want wat is er frustrerender dan beelden van een lege kast?! Weer later kwam de beheerder van de gemeentelijke gebouwen vragen of die kast weg kon omdat hij bouwvallig en stormgevoelig werd. Vervolgens verdween de aandacht weer en lette niemand meer op de kast. Als ik op een van terrassen op het stadhuisplein zat keek ik nog wel eens omhoog maar op de kauwen na bleef het rustig, tot afgelopen voorjaar.

De slechtvalk op de toren (Peter Boymans)

Slechtvalken links man recht vrouw (Simon Post)

Inmiddels zijn alle alarmbellen op het stadhuis gaan rinkelen. De gemeente heeft een Visie Biodiversiteit en een gedragscode Flora- en fauna- wet die voorschrijft wat er wel en niet mag ten aanzien van het verblijf en de huisvesting van beschermde vogelsoorten.

Inmiddels wordt ingezet op een nieuwe kast met camera. Het college en de raad zijn op de hoogte gebracht van de valken. De activiteiten op en rond de toren zullen worden aangepast.

Wellicht is de tijd er nu rijp voor maar helaas is het allang geen primeur meer.

Met dank aan Winfried van Meerendonk

Voorjaar op de Natuurtuin.

Monique Snoek

Op het moment van schrijven is het half juni... De zomer is bijna aangebroken en de lente alweer voorbij.

Slanke sleutelbloem (Monique Snoek)

Ik kijk terug op een warme lente met aangename temperaturen en heel veel vroeg bloeiende planten op de natuurtuin. Het begon al met de spectaculaire bloei van de zachtgeel bloeiende slanke sleutelbloem. Deze plant geeft mij persoonlijk het ultieme voorjaarsgevoel! Nu is de winter echt aan zijn eind gekomen en kan het broedseizoen beginnen.

Tijdens de bloei van de slanke sleutelbloem komt er plotseling ook 'leven' in de paarse prachtschubwortel. Dit is een parasiet die met name leeft op de diverse wilgensoorten. Deze prachtschubwortel is dan ook veelvuldig te zien op de griend.

De paarse prachtschubwortel krijgt geen groen blad, maar alleen mooie dieppaarse bloemen. Wanneer de prachtschubwortel bloeit verspreid hij een heerlijke

zoete geur. Er komen enorm veel hommels op af. Deze plant is vaak onbekend bij bezoekers, maar zeker niet onbemind: echt iedereen vindt het een bijzondere plant.

Langs de waterkant van de griend is er ook belangstelling voor de 5 geplaatste eenden korven. Er zwemmen met regelmaat paartjes meerkoeten en waterhoentjes omheen. Vaak gebeurt het broeden heel onopvallend. Bij het weghalen van de korven (na het broedseizoen) zie ik pas echt hoeveel korven er gebruikt zijn.

Paarse schubwortel (Monique Snoek)

Orchissen, Brede, riet of gevlekt mooi zijn ze altijd (Monique Snoek)

Inmiddels staan ook de dotterbloemen prachtig geel te bloeien, in het water langs de buitenrand van de natuurtuin komt het blad van de gele plomp naar boven. Grote vissen paaien tussen de bladeren en zetten met luid gespetter hun eitjes af.

Het fluitenkruid en look-zonder-look bloeien onder de knotwilgen en het eerste oranjepijpje is alweer gespot.

De velden kleuren langzaam zachtgeel door de vele ratelaar met tussendoor lila bloemen van de beemdooievaarsbek. Ook de orchideeën hebben het dit voorjaar aardig gedaan en bloeien nog steeds. Het begint altijd met de bloei van de donkerpaarse brede orchis, gevolgd door de riet- en gevlekte orchis. Er verschijnen dan ook lila-roze kleurige orchideeën.

Tegen het einde van de lente begint het riet in de slootjes wel heel lang te worden. Langs de schelpenpaden ben ik genoodzaakt om een

rand van het riet korter te knippen. Anders is er na een regenbui (en ochtenddauw) geen doorkomen aan: het natte riet buigt voorover over het schelpenpad zodat het volledig de weg versperd.

Inmiddels komt het blad van de pastinaak alweer boven de grond en wordt het koninginnekruid, harig wilgenroosje en kattenstaart al maar hoger en hoger. Nog even en dan is het zomer. Een nieuw seizoen met weer andere bloeiende planten. De natuur verveelt nooit...

Losse waarnemingen – nieuwe soorten en nog wat meer:

Vanuit Meerzicht onderweg naar het libellenreservaat fietsend kwam ik een heel geel groen gekleurd vlak tegen in een groot grasgebied bij het nieuwe aangelegde fietspad in het Westerpark.

De heksenmelk (Fred Reeder)

Het bleek een verzameling te zijn van wel honderden heksenmelk planten.

Gevlekte klaver vruchtje (Johan Vos)

Gevlekte klaver (Joke de Ridder)

Sinie de Jonge ontdekte een nieuwe soort voor Zoetermeer. De gevlekte klaver .

Azuurjuffer (Fred Reeder)

Vuurjuffer (Fred Reeder)

Een tuinvijver is soms net een klein libellenreservaat. Op 1 middag de azuurjuffer en de vuurjuffer.

In het libellenreservaat zijn op dit moment nog veel meer soorten te zien.

Heemkanaal oevers (Johan Vos)

De begroeiing langs het Heemkanaal in Oosterheem met Echte koekoeksbloem en Grote ratelaar. De gemeentelijke beheerder meldde ons dat er Kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*) is uitgezaaid. Ook hier is het dus oppassen met het aanstrepen door de PWG.

Honingbij (Fred Reeder)

Blinde bij (Fred Reeder)

Een bloeiende vuurdoorn bij ons huis is een groot feest voor diverse insecten.

Een blinde bij is geen bij maar een zweefvlieg, altijd aardig om te weten.

In 2008 heeft de gemeente Zoetermeer met de wijk Oosterheem de nationale Stadsvogelprijs gewonnen.

Een van de projecten die met het geld van de prijs gerealiseerd kon worden was de "Vogelrotonde"

De Vogelrotonde is naar een ontwerp van Gerard Huisintveld eind 2011 aangelegd.

Het ontwerp voorziet in een raster van 30 nestkasten, geplaatst op verkeerspalen van 3 tot 4 meter hoog. Daaronder is een dichte begroeiing aangebracht van besdragende struiken voor de voedselvoorziening.

De vogelrotonde (Johan Vos)

De nestkasten zijn gemaakt door medewerkers van stadsboerderij Het Buitenbeest. De rotonde staat symbool voor de 3 V's: voedselvoorziening, voortplanting-, en verstopgelegheid (veiligheid). Het kunstwerk symboliseert wat er allemaal voor de vogels in Oosterheem tot stand is gebracht. Dat er na een check gedurende dit voorjaar bleek dat alle nestkasten bezet zijn geweest was voor de vogelwerkgroep een leuke meevaller.

Voor meer info zie het artikel van Els Luijkx in de Praatpaal

http://www.vwgzoetermeer.nl/images/stories/PDF/Praatpaal4_2013TotaalKlein.pdf

En we eindigen in steil van de plantenwerkgroep

Graslathyrus (Johan Vos)

De Graslathyrus (nieuwe soort voor Zoetermeer) waargenomen onderaan de heuvels van de poldertuinen op 21 mei jl.

Heggenwikke (Johan Vos)

De Heggenwikke in de berm van het fietspad langs de A12, nabij de Stationsstraat, waargenomen door Johan Vos.

Wegdistels (Fred Reeder)

En de enorme wegdistels langs de Meerzichtlaan (6 juni)

Ik hoop dat u met plezier een en ander gelezen heeft en dank de schrijvers van de diverse bijdragen.
Fred Reeder

Wegdistels (Fred Reeder)

Samenstelling: Johan Vos en Fred Reeder

Lay-out : Fred Reeder

Volgende Nieuwsbrief: De volgende nieuwsbrief zal in de eerste helft augustus verschijnen. Kopij van de leden voor de nieuwsbrief **voor 31 juli** richten aan het e-mail adres van Fred Reeder. Reacties op deze nieuwsbrief gaarne via e-mail richten aan de KNNV Zoetermeer.